
Vogels en hun luizenleven

De herfst heeft zijn intrede gedaan. Geelbruine bladeren dwarrelen op de grond. De roodborst uit het hoge noorden, die zijn zomerverblijf heeft ingeruild voor zijn winterdomicilie, laat zijn ijle liedje horen.

Met de trekvogels zijn ook een deel van hun bewoners meegevoegen. Zoals de veerluizen, die ook op standvogels voorkomen. In de jaren zestig verzamelde ik vele malen een vogelringer, die zijn mistnetten in rietkragen opstelde. Nadat gevangen vogels van een voering waren voorzien, begon mijn deel van het werk. De jacht op veerluizen was geopend. Met een pincet werden ze gevangen, om vervolgens "te water" gelaten te worden in een buisje dat met alcohol was gevuld. Vogelnaam, vindplaats en datum werden op het etiket van het buisje vermeld.

Aangezien ik van de ongeveer 25500 soorten veerluizen, 60 soorten vlooien en 300 soorten teken geen verstand heb, werd de buit naar de Universiteit van Utrecht gezonden. Daar zat luizenspecialist Dr. Els van den Broek, die de vangst determineerde. Van tijd tot tijd kreeg ik een lijst toegezonden met mooi klinkende Latijnse namen van dat ongedierte.

Een ongelukkige spreekw verloor ik van vele teken, die aan zijn oogringen en snavel vastzaten. Teken bij het oog kunnen blindheid veroorzaken. Bij ons kan een beet van een teek, die met de bacterie *Borrelia burgdorfi* besmet is, de ziekte van Lyme veroorzaken. Kennis van teken viel buiten de luizencompetentie van Dr. Els, zodat die terecht kwamen bij een tekenspecialist. Verrassing: de teek was in Nederland niet bekend!

Andere vogelplagen zijn de grote platte luisvliegen, die de soortnaam *Ornithomya* dragen. Bloed is hun voedsel. Wanneer een vogel ziek is en zijn bloed niet lekker meer smaakt, gaat de luisvlieg op de wieken. Met dit vliegtuig vertrekken menigmaal parasieten, die het ook niet meer zien zitten op de vogel. Phoresy heet dit verschijnsel.

Op een dag verloor ik een porseleinhoen van vele kopluizen. Edoch, Dr. Van den Broek kende deze soort niet. Engeland moest uitkomst bieden. Daar zaten Dr. Thérèse Clay, die met Dr. Miriam Rothschild het boek: "Fleas, Flukes and Cuckoos" schreef. Maar ook in Engeland was deze luis niet bekend. Het buisje, dat vrouwelijke veerluizen bevatte, vond zijn weg naar het British Museum. "Of ik wilde proberen om mannelijke veerluizen van het porseleinhoen te vangen", luidde het verzoek van Dr. Clay. Helaas werkten de porseleinhoenen niet mee. Wel valt op, dat vogelluizen en vrouwen iets met elkaar hebben.

CARLA HOLZENSPIES